

תפקודי לומד

מנהלים, מפקחים ומנהלי מחלקות יקרים,

**"שיר הרוח על המים
ולו הרבה גוונים
מי אני היום ומה אני
בצילילים המשתנים בשיר?
כשהאור על פני המים
יש קשת של צבעים
מי אני היום
מה היום
מי אני בשיר.."**

מתוך השיר: "דרך ארוכה" מאת תלמה אליגון רוז

כמו בשיר, לכל לומד, יש "קשת של צבעים" – יכולות שונות ומגוונות, ברמות שליטה שונות. בתכנית ללמידה המשמעותית הגדרנו חלק מן היכולות הללו כ"תפקודי לומד".

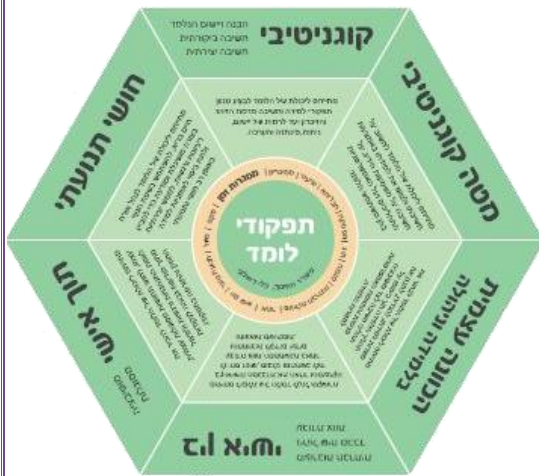
תפקודי לומד הם שורה של מיומנויות שנועדו להיטיב ולהעמיק את יכולות הלומד. תפקודים אלו ממוקדים תהליכי למידה, בדגש על עקרונות הלמידה המשמעותית: ערך, מעורבות ורלוונטיות.

המאה ה-21 מזמנת למורים את התובנה שהקניית מיומנויות חשובה לפחות באותה המידה, אם לא יותר, מהקניית ידע, תוכן וחומר הלימודי. תלמיד שרוכש ומיישם את תפקודי הלומד, רוכש למעשה כלים המסייעים ללמידתו, להתפתחותו, ולהשתלבותו הקלה בחיי החברה והקהילה שלאחר בית הספר. **למידה משמעותית** הכרחית לתהליך ההתפתחות של דמות הלומד הרצויה.

דמות הלומד תבוא לידי ביטוי בתפקודו כאדם מתעניין, לומד, מיישם את הנלמד, משתלב בחברה ותורם לה **והוויית הלמידה** מתעצבת על ידי התנסויות, תהליכים ותכנים נלמדים ובאה לידי ביטוי **בתוצרי למידה** והתנהגויות. חווית הלמידה משפיעה על התפתחות **תפקודי הלומד**.

בעלון זה אספנו עבורכם מגוון של מאמרים, כלים וסדנאות לחדרי מורים פרי פיתוחם של התכניות השונות של האגף וכן, כאלו שפותחו במחוזות, בנושא "תפקודי לומד" בהתייחס לששת התחומים. זאת על מנת להרחיב את היריעה ולהבהיר את המושגים הקשורים בנושא זה. השבוע שינינו מעט ממנהגנו ובמקום ד"שבועי רגיל, אני שולחת עלון שכל כולו מוקדש לתפקודי לומד.

בברכה,
דסי בארי

מה בעלון

[מהם "תפקודי לומד"](#)

[מהם מזמני הלמידה
המשמעותית](#)

[כלים](#)

[תפקודי לומד בתכניות
אגף א' על יסודי](#)

[תפקודי לומד –
במחוזות](#)

[מאמרים](#)

תפקודי לומד עיקריים במאה ה- 21

תפקודי לומד נדרשים במאה ה- 21	תהליכי למידה הוראה והערכה משמעותיים מותאמים למאה ה-21 (בדגש על ערך, מעורבות, רלוונטיות)	תוצאות/הישגים ברמת לומד ¹
הבנה מעמיקה בבסיס ידע שהוגדר בתכנית הלימודים ובנושאי הבחירה (קוגניטיבי)	- פיתוח חשיבה ברמות שונות בכל תהליך למידה - זימון התנסויות ביישום רלוונטי של הנלמד והעברה	- עומד בהישגים הנדרשים - מיישם את הנלמד בתחום הדעת למצבים חדשים באותו תחום - מבנה ידע ותובנות ומבטא אותם
חשיבה ביקורתית (קוגניטיבי)	- פיתוח אבחנה בין דעות לעובדות - פיתוח היכולת לבחון את אמינות מקורות המידע - התנסות בדיוני דילמה המזמנים מעורבות, שיפוט מוסרי וגיבוש עמדה	- שואל שאלות - מציג דילמות ערכיות - בוחר חלופות - משתמש בנתונים לצורך קבלת החלטות - מביע עמדה מנומקת
חשיבה יצירתית (קוגניטיבי)	- התנסות העלאת רעיונות - התנסות בזיהוי ופתרון בעיות מגוונות ורלוונטיות ללומד - עידוד חדשנות - עידוד ביטוי אישי וקבוצתי במגוון דרכים ואמצעים - מתן לגיטימציה להבעת דעות, שאלת שאלות מאתגרות ולמידה מטעויות	- מעלה רעיונות מקוריים - מבטא חשיבה מסתעפת - מבטא את עצמו בדרכים מגוונות - תוצרי למידתו מקוריים, מחדשים
חשיבה רפלקטיבית (מטה קוגניטיבי)	- שילוב תהליכי חשיבה רפלקטיביים כחלק בלתי נפרד מביצוע משימות - זימון התנסות בתהליכי ניתוח טעויות/הצלחות והערך ללומד	- מפעיל רפלקציה ומעדכן תוצרים בהתאם - משפר את תוצרי הלמידה מפעם לפעם - מדווח על למידה אישית בעקבות הרפלקציה
עבודה בצוות (בין אישי)	- פיתוח מיומנויות של לימוד/ביצוע משימה משותף ופעיל, - בעולם ממשי ועולם וירטואלי רלוונטי באמצעות התנסויות ותהליכים רפלקטיביים בעקבותיהם - זימון משימות המחייבות עבודה בצוות	- מקיים תקשורת בין אישית תקינה - מסוגל לוותר ומתחשב בזולת - מקבל סמכות ומפעיל סמכות לפי הצורך - מאפשר לכל חבר בצוות לבוא לידי ביטוי - משתתף בביצוע מטלות ותורם לתוצר הקבוצתי
ניהול שיח מכבד ומקדם (בין אישי)	- תרגול מיומנויות השיח בעולם הממשי ובעולם הוירטואלי - זימון מצבים בהם השיח חיוני לקידום משימה/תהליך בו העניין והרלוונטיות משותפים לצדדים המעורבים	- משתמש בשיח ליצירת הסכמות, להחלפת דעות/ביצוע משימה/על פי הצורך - מגלה פתיחות וסובלנות לדעות ורעיונות - מקשיב ונותן משוב מכבד ומקדם - מתנהג באופן אתי במרחב הממשי

ניתן לפרק לתום יסודי, תום חטיבה עליונה וכן להוסיף ברמת מורה¹

תפקודי לומד נדרשים במאה ה- 21	תהליכי למידה הוראה והערכה משמעותיים מותאמים למאה ה-21 (בדגש על ערך, מעורבות, רלוונטיות)	תוצאות/הישגים ברמת לומד ¹
תרומה לחברה - מעורבות חברתית (משפחה, כיתה, בית הספר, קהילה, מדינה, החברה הכללית) (בין אישי)	עידוד והוקרה של יוזמות שיש בהן ערך לחברה	- מגלה מעורבות חברתית ותורם לסביבה ולחברה - יוזם פעולות שיש בהן ערך לסביבה ולחברה
קבלת אחריות (תוך אישי)	- זימון מגוון משימות ותפקידים שהלומד רואה בהם ערך תוך עידודו לגלות אחריות - ביצוע תהליכים רפלקטיביים על אודות התהליך והתוצר	- מתמיד בביצוע התפקיד והמשימות - נוטל אחריות בתחומים שונים - משתפר באיכות הביצוע ממשימה למשימה - מתנהג באופן בטוח במרחב הממשי והווירטואלי
מוטיבציה (תוך אישי)	- זימון למידה על פי תחומי עניין מגוונים ורלוונטיים ללומד ובדרכי למידה לפי בחירתו - עידוד והוקרה של מאמץ, הצלחה, יזמות בתהליכי הלמידה	- משקיע זמן ומאמץ בלמידה גם כשהדבר כרוך בקשיים, במחירים גבוהים ובאי הצלחות - יוזם הרחבה והעמקה של הלמידה
מסוגלות (תוך אישי)	- התנסות במשימות רלוונטיות ומותאמות ללומדים שונים - זימון חוויות הצלחה - זימון משימות מאתגרות - שיתוף בהערכה לשם למידה	- מאמין בעצמו וביכולותיו - חותר להצלחה בהתמדה - פועל בהצלחה במצבים חדשים - מסוגל להעריך את ביצועיו באובייקטיביות - משתף ברגשות
הכוונה עצמית בלמידה (ניהול הלמידה)	- זימון בחירה בתכנים, בדרכי הלמידה, בשותפים ללמידה וכו'. - פיתוח מיומנויות לשימוש מושכל במידע ממקורות שונים ולייצוג ידע בדרכים מגוונות - תרגול הצבת יעדים, תכנון השגתם, ביצועם והערכתם באמצעות מטלות קצרות טווח וארוכות טווח - פיתוח מיומנויות שימוש מושכל בטכנולוגיה הדיגיטאלית	- ביצוע תהליך למידה עצמאי הכולל: - הצבת שאלות - הגדרת יעדים - הכנת תכנית עבודה להשגת מטרותיו - ביצוע התכנית תוך שימוש במקורות מידע מגוונים, שיפוט והערכה שלהם, שימוש בשיטות יעילות לקבלת מידע ולהפצתו - ביצוע רפלקציה וקבלת משוב - הערכה עצמית של התוצר והתהליך - התנהלות אתית ובטוחה במרחב הממשי והווירטואלי
למידה חושית-תנועתית (חושי תנועתית)	שילוב התנסויות חושיות-תנועתיות בלמידה: התמצאות במרחב, קואורדינציה, יציבה, אסתטיקה, מוסיקה.	ייצוג למידה באמצעות תנועה, צליל, צבע וצורה

מזמני הלמידה המשמעותית

- **ארגון התכנים בתכנית הלימודים במבנים שונים** - תחומי דעת, מיקוד למידה, אשכול מקצועות, מבנה בין תחומי, יסודות מארגנים, מעגלי הרחבה והעמקה המאפשרים בחירה.
- **ארגון לומדים** - יצירת הרכבים קבוצתיים בהתאם למטרות ההוראה (בפן הלימודי-רגשי-חברתי) קבוצת למידה רב גילית ע"פ תחומי עניין. עבודה בקבוצות דו גיליות. פיצול קבוצות האם (שתי כיתות לשלוש קבוצות למידה).
- **ארגון זמן** - תכנון יעיל של מרחב הזמן: מיקוד למידה בזמן מוגדר- מחצית, שבוע, חודש. חיבור יחידות זמן, יחידות זמן גמישות המאפשרות בחירה וניהול למידה.
- **גיוון בדרכי הוראה-למידה** - שימוש במגוון דרכי הוראה-למידה המקיימים את ה- ע.מ.ר: למידה מקושרת, מותאמת ללומדים ורלוונטית לעולמם. למידה בעלת ערך ללומד ולחברה המספקת חוויה חיובית ותחושת מסוגלות. למידה המעודדת ומאפשרת את מעורבותו של הלומד.
- **גיוון בדרכי הערכה** - תהליך הערכה מעצב, דינאמי, גמיש ומתמשך. הערכה מתועדת ומבוססת נתונים. שימוש במגוון כלי הערכה.
- **ארגון מרחבי הלמידה** - שימוש מושכל במרחבים העומדים לרשות ביה"ס.(בכיתה, מחוץ לכיתה, ברשת ומחוץ לביה"ס). המרחבים תומכים בלמידה, מזמנים התנסויות מגוונות ומאתגרות, מאפשרים בחירה, חקר וגילוי.

הכלי "רואים 6-6" – קישור לכלי קישור בערבית קישור למצגת

ייעוד הכל הוא לאפשר לצוותים חינוכיים לתכנן את מהלך העבודה בכתה על בסיס הבנת תפקודי הלומד ברמת הפרט, הקבוצות והכתה ולהתאים את מרחבי הלמידה ותהליכי ההוראה – הלמידה באופן מיטבי, במטרה לאפשר שיפור הדרגתי ומתמיד בתפקודי הלומד. כלי זה מסייע בתכנון ובהערכה של תהליכי ה.ל.ה לקידום תפקודי לומד. הוא מציג את ששת תפקודי הלומד (קוגניטיבי, מטה-קוגניטיבי, בין אישי, תוך אישי, הכוונה עצמית וניהול הלמידה וחשי תנועת) ביחס לששת מזמני הלמידה (ארגון התכנים בתכנית הלימודים במבנים השונים, ארגון הלומדים, ארגון הזמן, גיוון בדרכי הוראה – למידה, גיוון בדרכי הערכה וארגון מרחבי הלמידה).

התוצאות המצופות מהטמעת תפקודי הלומד:

- קיום שפה מקצועית המכוונת לשיפור תפקודי לומד
- קיום תכניות לימוד, כלים ושיטות להוראה ולהערכה, קיום מרחבים וסביבות למידה
- קיום זמן ומועד הולמים ומותאמים לפיתוח הדרגתי ומתמשך ולהערכה של תפקודי לומד של צוותי מורים העוסקים בהתאמת מארגני הלמידה לפיתוח והערכה של תפקודי לומד.
- קיום מערך פיתוח מקצועי למורים לפיתוח והערכה של תפקודי הלומד השונים.

בעת בניית יחידת ההוראה במיקוד תפקודי לומד, שיקולי הדעת לתכנון יהיו:

- מהם התפקודים המרכזיים אותם נרצה לקדם ביחידת ההוראה הזו?
- מהם ההישגים המצופים בתחום תפקודים אלה?
- מהם ההישגים המצופים בתחום הדעת?
- אלו מזמני למידה יתרמו באופן מירבי לקידום תפקודים אלה?
- כיצד ההיכרות שלי עם הלומדים תסייע לי בבחירת מזמני הלמידה המתאימים לפיתוח התפקודים שהגדרתי?
- באיזו מידה מזמני הלמידה שבחרתי מאפשרים קידום למידה רלוונטית, בעלת ערך ללומד ולחברה המעודדת מעורבות (ע.מ.ר.)?
- מה תהיה מידת הגמישות בתכנון יחידת ההוראה, כך שיתאפשרו לי הקשבה ושימוש במצבי למידה מזדמנים?

שיקולי הדעת להערכת ההוראה – למידה ביחידת ההוראה:

- אלו תפקודי לומד באו לידי ביטוי בפעילות הלימודית?
- באלו מזמנים של הלמידה המשמעותית נעשה שימוש?
- כיצד נדע שקידמנו תפקודים אלה?
- מהן העדויות לקידום תפקודים אלה? באלו דרכים אספנו אותן?
- כיצד סייעו המזמנים בפיתוח התפקודים שבאו לידי ביטוי?
- האם יש תפקוד נוסף שניתן לפתח באמצעות יחידת ההוראה?
- באלו מזמנים נוספים ניתן להעזר?
- כיצד נוכל להרחיב את הפעילות לתחומי דעת / נושאים נוספים?

דמות הלומד ותפקודיו – מתוך: "המסע ללמידה משמעותית" – זהבה שמש

תפקודי לומד בתכניות אגף א' לחינוך על יסודי

ישנן הזדמנויות רבות לפיתוח תפקודי לומד במסגרת הלמידה בבית הספר. ליקטנו עבורכם, ביטויים של פיתוח תפקודי לומד בתכניות השונות באגף.

חלוצי הערכה –

מדדים בהערכת תפקודי לומד במגוון חלופות בהערכה בתכנית חלוצי הערכה

התכנית 'חלוצי הערכה' מאפשרת לבתי ספר בעלי נתוני סף מתאימים ורעיונות מגובשים לפיתוח והערכה של למידת עומק להיות חלוצים בלמידה משמעותית. (פרטים על תנאי הסף ניתן לראות באתר האגף) השאלונים אותם ניתן להמיר בהערכה חלופית הם בעיקר במקצועות הליבה שאינן מתמטיקה ואנגלית. הציון הנרשם בתעודת הבגרות הוא הציון הבית ספרי בלבד. זאת בשונה מתפיסת ההבחנות בתכנית 'ישראל עולה כתי', בה ניתן ללמד ולהעריך רק 30% מחומר הלימוד בהערכה חלופית. תלמיד בבית ספר שהוא חלוץ הערכה יכול להמיר עד שני שאלונים בהערכה חלופית. במאמר מוצגת תכנית חלוצי הערכה ומהם מרכיביה, שיקולי דעת הנדרשים בעת הערכה של כלל תפקודי הלומד ומדדים להערכת תפקודי לומד במגוון חלופות הערכה.

תכנית אל"ה

כלי מעקב אחר התקדמות תלמידים

כלי מעקב אחר התקדמות תלמידים בתכנית מביא לידי ביטוי את העקרונות בהפעלת תכנית אל"ה והטמעתה בחטיבת הביניים. ייעודו של הכלי, יצירת שפה אחידה וברורה של כל שותפי התפקיד המעורבים בהטמעת התכנית בבית הספר. הכלי מאפשר למורים לתלמידים המתקשים במיומנויות שפה, לתכנן את ההוראה על בסיס הבנת תפקודי הלומד ברמת הפרט, הקבוצות והכיתה, ולהתאים את מרחבי הלמידה ותהליכי ההוראה-למידה באופן מיטבי, במטרה לאפשר שיפור הדרגתי ומתמיד בתפקודי הלומד. הכלי מאפשר לארגן ולבחון את מידת שיפור הישגי התלמיד, הקבוצה וכלל התלמידים המשתתפים בתכנית ולקדם את הלמידה המשמעותית בהתאמת ההוראה לתלמידים המתקשים והכלתם בבית הספר.

עבודות גמר

עבודת הגמר - מודל ללמידה משמעותית וטיפול תפקודי לומד

עבודת הגמר הינה משימה לימודית אישית לבחינת בגרות בתיכון בישראל. היקפה 5 יחידות לימוד בתחום הידע בו היא נכתבת. הכנתה היא על-פי כללים ודרישות מקצועיות שנקבעו על ידי הפיקוח באגף לחינוך על יסודי של משרד החינוך בליווי של מנחה אקדמי עצמאי מומחה לנושא ובהובלת בית הספר בו לומד התלמיד. הכנתה של העבודה היא בבחינת שיאו של תהליך למידה משמעותי בדגש מחקרי. היא מתבססת על עקרונות הלמידה האוטנטית בכך שמאפשרת התמודדות עם משימה לימודית מעמיקה ומאתגרת ועיסוק בסוגיה שהיא מעבר לנלמד בבית-הספר ובתכנית הלימודים והבחינות. עבודת הגמר מהווה מגדלור ללמידה משמעותית ובה ערך, רלוונטיות ומשמעות ללומד

תוכנית לב"ם (לקראת בגרות מלאה) מופעלת במימון מיוחד של משרד החינוך, ע"י האגף לחינוך על יסודי באמצעות ויצו ואדיוסיסטם שזכו במכרז להפעלתה. תוכנית ליב"ם מאפשר הפעלת מסגרות למידה גמישות ופרטניות לתלמידי כיתות יב' לקראת בחינות הבגרות, תוך התייחסות להיבטים שונים של למידה, על פי יעדים ברורים וקריטריונים מובהקים להצלחה. תהליך הלמידה מכוון לטיפול כישורי למידה ארוכי טווח. המורה נדרש להבנת תפקודי הלומד ויישומם בשעורים.

חלוצי כתיבה

טיפול תפקודי לומד בחטיבת הביניים ופיילוט 'חלוצי כתיבה'

שנת הלימודים תשע"ו עומדת בסימן התבוננות מעמיקה בחטיבות הביניים. צוות חט"ב באגף לחינוך על יסודי עוסק בסוגיית חטיבת הביניים באופן מערכתי. בחודש שעבר, התכנסו כ- 260 מנהלי חט"ב, מכל רחבי הארץ ומכל המגזרים, לדון בהווה המצוי ובעתיד הרצוי לחט"ב. מהדיונים הערים עלתה אמירה ברורה של חוסר התאמה בין המבנים הארגוניים והפדגוגיים הקיימים לבין מאפייני הגיל הייחודיים. חיזוק לאמירה זו מתקבל מהנתונים המוכרים של אקלים חטיבת הביניים, ההישגים הלימודיים בחטיבות הביניים ועוד. הגדרת תפקודי לומד הינה הגדרה הוליסטית ורב מערכתית, המגלמת שאיפה לאפשר התפתחות אישית רב ממדית: קוגניטיבית, מטה-קוגניטיבית, חברתית, רגשית וסנסו-מוטורית, ולכן טיפוח של תפקודי לומד עשוי לגשר על חוסר ההתאמה שתואר לעיל.

חאל"ום

בחרנו להציג דגם של העשייה בחטיבת הביניים אלון בכפר סבא. חטיבת הביניים אלון כפר סבא, בחרה להציב את שאלת הזהות במרכז העשייה החינוכית. אנו מאמינים כי שיח ערכי מושכל, שיתופי ופתוח, מהווה חלק בלתי נפרד מתהליך גיבוש הזהות האישית והחברתית. אנו רואים בכך חלק מחינוך למצוינות ודרך ליצירת תרבות שיח מיטבית בית-ספרית.

מצ"ב דגם התכנית

מרח"ב - שלוש דוגמאות מתוך תהליכים קבוצתיים

תכנית מרח"ב מסייעת לחטיבות הביניים במתן מענה לתלמידים בעלי קושי רגשי- חברתי, המתבטא בתחומי בית הספר. התכנית פועלת כיום ב-34 חטיבות, במחוזות צפון, מרכז ודרום, ומשתתפים בה בפועל כחמישים תלמידים בכל חטיבה. תכנית מרח"ב חותרת ליצירת שינוי באקלים הבית ספרי ולשיפור בהישגי התלמידים שאותרו. מענה רגשי מתאים לתלמידים אלו, מעניק להם כלים להתמודדות עם הקושי, ועוזר במימוש כוחותיהם בכיתה. העבודה נעשית במרכז מרח"ב, בחדר המועד לכך. התלמידים מטופלים על ידי תרפיסטים/מטפלים באמנויות מוסמכים ובעלי תעודת הוראה (תנועה, דרמה, מוסיקה, ביבליותרפיה, אמנות), המשולבים כחלק מהצוות המקצועי של ביה"ס ונמצאים בקשר רציף עם הצוות הייעוצי ומחנכי הכיתות. במסגרת תכנית מרח"ב מושם דגש עם פיתוח התפקודים: הבין אישי, התוך אישי, הכוונה עצמית הלמידה והניהולה והחושי תנועת.

עוז לתמורה – קידום תפקודי לומד במסגרת ההוראה בשעה הפרטנית

במסגרת רפורמת "עוז לתמורה", השעות הפרטניות משמשות לצורך מתן תגבור לימודי, הרחבה והעמקה למגוון תלמידים ולהעמקת השיח המשמעותי בין המורה לתלמידיו. (ציטטתי במדויק מההסכם). אפיון העבודה בשעות הפרטניות-המורה עובד עם קבוצה של עד 3 תלמידים או לפי החלטה של צוות פדגוגי בראשות מנהל בית הספר-עד 5 תלמידים.

מצ"ב קובץ ובו [הצעות לדגשים לשם למיצוי השעה הפרטנית לחיזוק וקידום תפקודי הלומד במאה ה-21](#).

טיפול תפקודי לומד באמצעות "דיבור בציבור"

מיומנות המאה ה 21 דורשות מהתלמיד חשיבה ביקורתית ופתרון בעיות, יצירתיות וחדשנות, תקשורת ושיתופיות, אוריינות מידע ומדיה, אוריינות תקשוב, פיתוח לומד עצמאי ואוטונומי long life learning – ומעורבות בקהילה.

"דיבור בציבור" הנה מיומנות הכרחית והיא מתבססת על טיפוח מיומנויות המאה ה 21 וטיפול ששת תפקודי לומד ומאופיינת באמצעות תהליך עומק אשר מסתיים בהכנת תוצרים והצגתם. [למסמך המלא](#)

תפקודי לומד במחוזות

במחוזות נעשית עבודת עומק סביב הנושא של תפקודי לומד: במסגרת מניפות ההדרכה במחוז, במסגרת ההדרכה בבתי הספר ובמסגרת ההוראה בכיתות. לפניכם לקט שהינו מקצת המעיד על העשייה המרובה במחוזות השונים.

המנהל לחינוך התיישבותי - מירה יובל, מפקחת כוללת במינהל לחינוך התיישבותי

המינהל לחינוך התיישבותי רואה בתוכנית ההיבחנות החדשה והגמישות הפדגוגית הזדמנות להכין את הבוגר למיומנויות אורייניות המצעידות אותו אל עבר מצוינות הנדרשת במאה ה-21. חשוב לנו המפקחים להעיר את פני בתי הספר על האפשרות לפרוץ אל עבר דרכי למידה מגוונות והערכה חלופית הפונים אל האינטליגנציות המרובות. אנו רואים עצמנו נותנים דוגמה אישית, מסייעים ויוצרים מוטיבציה לצוותי הנהלת ביה"ס ודרכם לצוותי המורים לרכוש כלים לבניית יחידות לימוד מרמת השיעור ועד תוכנית הוראה רב שנתית. ולכן, הקדשנו את הפורום האחרון של מפקח ומנהליו להכרות עם הכלי "רואים 6-6" המנהלים למדו את הכלי בשיטת הג'יקסו ואחרי כן התחלקו לקבוצות וטעמו לימוד של יחידות קצרות המדגישות תפקודי לומד שונים שהוכנו ע"י המפקחים. מצרפת יחידה שבנה המפקח ניב בר גיא שבה התנסו המנהלים בתפקוד המטה –קוגניטיבי תוך שימת דגש על הטבלה ומזמני ההוראה השונים. כמו כן, סיכמנו את ההשתלמות במצגת המצורפת עם הכלי 6/6. המנהלים שיתפו פעולה, למדו וחלק מהם התחילו כבר ליישם את הכלי בהשתלמות הבית ספרית.

תפקודי לומד במאה ה 21 – המנהל לחינוך התיישבותי

מחוז מרכז – מדריכה מחוזית ללמידה משמעותית: יפעת הררי

הרפורמות בחינוך העל יסודי הקוראות להוראה מעמיקה ומודעת יותר מתיישבות עם התפיסה המחוזית של הנכחת הפדגוגיה דרך פיתוח תרבות של שיח פדגוגי מתמשך המעוגן בשגרות ובסדירות ארגונית. מעגלי ההטמעה של הרפורמה כוללים את צוות הפיקוח, פורום מפקח ומנהליו, פיתוח מקצועי של רכזים פדגוגיים ומניפת הדרכה המסייעת למנהלים להוביל תהליכים למיצוי מיטבי של משאבי עוז לתמורה כפלטפורמה לקידום למידה משמעותית. אחד האתגרים המרכזיים של המחוז הינו להוביל לשיפור מתמיד בהישגי לומדים ותפקודם תוך הרחבה והעמקה של חוויות למידה משמעותיות רלבנטיות ומותאמות לעידן בו אנו חיים. העשייה הפדגוגית בתיכון דרכא ע"ש "מקסים לוי" בלוד מדגימה כי המפגש בין מזמני הלמידה (הטקסט, שיטת ההוראה, מרחבי למידה) לבין קידום תפקודי לומד מייצר מציאות של תהליכי הוראה-למידה-הערכה מעמיקים ומשמעותיים יותר מן המוכר והשגרתי. דגם זה מנסה לתת מענה לחיזוק הזיקה בין התלמיד לחומר הלימוד וכן להבניית זהות ערכית חברתית דרך תחומי הדעת השונים. מצורפת דוגמא במקצוע ספרות.

פיתוח זהות חברתית ערכית והטמעת תפקודי לומד באמצעות תחום הדעת

טקס יום הזיכרון – משימת הערכה

מחוז תל אביב – מדריכה מחוזית ללמידה משמעותית: ריקי כהן

במחוז ת"א בחרנו להעמיק בקידום תהליכים רפלקטיביים (בין אישיים ותוך אישים) בקרב אוכלוסיית המדריכות ובתהליך מקביל באוכלוסיית המלמדים. כמו כן לבסס תרבות של למידת עמיתים המקדמת המשגה משותפת, גיוון דרכי הוראה, למידה הערכה ושיתופי פעולה בינתחומיים. אנחנו מאמינים שיש צורך להעמיק במרחב תפיסות העולם, יעדים וגיבוש שפה משותפת מחד ומאידך העמקה בפיתוח יחידות הדרכה, הוראה לקידום הלמידה המשמעותית על כל המתחייב מכך.

החומרים המצורפים: סדנא למפגש מדריכות. יחידת ההוראה בספרות "הכתם נשאר על הקיר" נעשתה בשיתוף

המזיאון יחידת לימוד במתמטיקה יחידת לימוד בספרות מרכיבי התלקיט והרכב ציון התלקיט במתמטיקה 801

הגדרה מחדש של הלמידה – סדנא למדריכים ולמורים למידה משמעותית בעולם דיגיטלי – מחלום למציאות

מחוז צפון – מדריכה מחוזית ללמידה משמעותית: ריטה לוי

ביום שלישי 9.12.15 בחופשת החנוכה, התקיים כנס מחוזי לקידום ללמידה המשמעותית במחוז צפון. המטרות המרכזיות של הכנס היו יצירת שפה משותפת, העמקה וחיזוק תפקודי הלומד. בכנס נכחו: מפקח המחוז- אמיר מיכאל, למעלה מחמישים מדריכי מפמ"ר ומפקחים כוללים. המשתתפים לקחו חלק פעיל בתחנות השונות שבתערוכות בית הספר המדגים "אדם חברה וטבע" בכרמיאל. במהלך התערוכה התבקשו המשתתפים לזהות את תפקודי הלומד בתחנות השונות ולחוות ברמה אישית כאדם, מחנך וכמדריך מהי למידה משמעותית. בהמשך לסיור בתערוכה, נערכו סדנאות עיבוד, בהן דנו מבקרי התערוכה במקומם של תפקודי הלומד, כפי שבאו לידי ביטוי בתוצרי התערוכה.

החומרים המצורפים: תקציר הסדנאות ותמונות דפי עזר למשתתפים

מחוז חיפה – מדריכה מחוזית ללמידה משמעותית: אביטל הולדנגרבר

מחוז חיפה מלווה את בתי הספר בשיפור תהליכי הלמידה וההערכה כשגרת עבודה. הליווי המקצועי של המפקחים ושל המדריכים המקצועיים מתבסס רובו ככולו על נתוני בתי הספר, המהווים בסיס ליציאה לעבודה ומצפן לאורך הדרך. הסדנא המצורפת מבטאת את תפיסת העולם של המחוז, המבקשת לבדוק, בהתייחס לכל תהליך המתקיים במחוז, ובעיקר בהתייחס לתהליכים הפדגוגיים בבתי הספר, מה היא התוצאה הרצויה וכיצד נדע לזהות אותה ולכמת אותה.

השאלה "כיצד נדע שהצלחנו?" מבטאת תפיסת עולם זו.

מחוזות מנח"י וירושלים – מדריכות מחוזיות ללמידה משמעותית: אתי דבש ושקמה דגני.

במסגרת העשייה במחוזות הללו בהטמעת הלמידה המשמעותית, פועלים בהם מספר מעגלי השפעה, כשאחד הנושאים המרכזיים הינו טיפוח תפקודי לומד בלמידה, בהוראה ובהערכה. בתחילת התהליך עסקו בעיקר בתכנית הלמידה וההיבחנות, נושא הבחירה בהשכלה כללית והמעורבות חברתית והעצמה אישית. נושאים אלו נדונו בכל הוועדות המלוות וכן בטרם הוועדות בחלק מבתי"ס לאור המסקנות מהוועדה המלווה היה המשך הדרכה עם צוות פדגוגי בית ספרי. במקביל לוועדות המלוות העבירו המדריכות סדנאות בנושא תפקודי לומד לפורמים שונים בהתאם לצרכי השטח: פורום מפקחים ומדריכים מחוזיים, פורום רכזי מעורבות חברתית, פורום מנהלים, פורום דרג ביניים-השתלמות שמתקיימת בפסגה במנח"י לסגנים ולרכזים אחד המפגשים הוקדש ללמידה משמעותית עמ"ר וכן

סדנא בתפקודי לומד, צוות מדריכות מרכזות מתי"א לבגרות ולצוותים מובילים בבי"ס בהתאם לבקשות המנהלים/ המפקחים.

מצ"ב פעילות שהעבירו המדריכות, בצורות שונות, במספר סדנאות שבנושא תפקודי לומד.

מהלך הסדנה כרטיסיות – חווית למידה משמעותית טבלאות – חווית למידה משמעותית

המחוז החרדי – מדריכות מחוזיות למידה משמעותית: ענת פסטינגר וטובי בלכמן

המחוז החרדי לומד ומלמד למידה משמעותית!

המחוז מקיים פעילות ענפה להטמעת תכנית ההיבחנות החדשה ויסודות הלמידה המשמעותית. הדבר נעשה על ידי הדרכה מדוקדקת של הגורמים הרלוונטיים בכל הקשור למבחני הבגרות ולפריסת תכני הלימוד וההיבחנות בתחומי הדעת השונים. המחוז מסייע בעריכת חשיבה מחדשת ותכנון רב מערכתי באופן מדוקדק ויעיל המותאם לדרישות רפורמת ההבחנות.

צוות ההדרכה במחוז עוסק בהפעלת סדנאות והשתלמויות אינטנסיביות שמטרתן - לחשוף בפני אנשי החינוך (בכל הדרגים - מנהלים, צוותי מורים, השתלמויות בתחומי דעת) את עקרונות הלמידה המשמעותית. במפגשים אלו עורכים המשתתפים הכרות מעמיקה עם עולם מושגים עשיר ורחב הכולל בין השאר: דרכי הוראה ולמידה מגוונות, אפשרויות הערכה חלופיות ותפקודי לומד. הסדנאות כוללות גם התנסות מעשית 'וטעימות' מן השטח. הסדנה המובאת כאן, מציגה בפני קהל היעד (המשתנה) שלה – מורים/ מנהלים / מפקחים, את ששת תפקודי הלומד העיקריים כאשר הדגש הוא על חיבור לחיים והשוואה בין התפקודים העיקריים המשמשים אותנו ביום לעומת אלו המודגשים במהלך הוראה מסורתית. הנחת העבודה המרכזית היא, שאנשים העוסקים בחינוך, מכירים את המושגים הללו, מטרת הסדנה היא, לסדר את המידע הקיים ולארגנו, ולחדד את הפער בין הרצוי למצוי בהתייחסות במערכת הלימודים בבית הספר לתיפקודים. בתום הסדנה – יכירו הנאספים את התפקודים השונים, יבינו כיצד ניתן להחיל אותם בקלות יחסית בשיעור, ויבינו את החשיבות בפיתוחם או בהדגשת התפקודים השונים במהלך ההוראה.

הערה חשובה: הציר המרכזי של הסדנה הוא מנותק תוכן. כלומר, התוכן של יחידת הלימוד יכול להשתנות וניתן להתאימו לפי המקום/הזמן/קהל היעד.

מהלך הסדנה שלטים: תפקודי לומד משימות קבוצות כרטיסי משחק ל"בין אישי"

מחוז דרום – מדריכה מחוזית ללמידה משמעותית: אורנה בניאן אייל

במחוז דרום אנו כעת סבב גדול של ועדות מלוות בהן באה לידי ביטוי התפיסה הפדגוגית הרואה בהוראה ובלמידה הזדמנות לקידום תפקודי הלומד. בכל בית ספר במגזר הבדואי, הממלכתי דתי והממלכתי נכתבה תכנית תלת שנתית לקידום תפקודי הלומד.

בתי הספר בנו את מרחבי למידה, את סביבות הלמידה, את ארגון הלימודים ואת תוכנית הלימודים באופן המאפשר למלמדים וללומדים לקדם תפקודי לומד. ראינו דגמים שונים של הזדמנויות כמו שינוי סדיריות: שינוי ביחידת זמן שיעור, פריצת הלמידה וההוראה מחוץ לכיתה: בית מדרש המזמן למידה רב - גילית סביב יסוד מארגן ועוד...

מחוז דרום מוביל למצוינות בחשיבה, בלמידה, בהוראה ובהערכה.

מצ"ב סדנה בנושא תפקודי לומד למנהלים ולבעלי תפקידים בבית הספר

"פיתוח ידע בר העברה ומיומנויות המאה ה-21" – דוח העדה להגדה של מהי "למידת עומק" ומהן "מיומנויות המאה ה-21".

בשנים האחרונות קובעי המדיניות, ארגוני חינוך וחוקרים משתמשים במושגים: "מיומנויות המאה ה-21", "למידת עומק". "למידה משמעותית", כדי לתאר את הקישורים החשובים בעיניהם לתלמידים. הם פועלים להטמיע את המיומנויות האלה. על "המועצה הלאומית למחקר" הוטל לכנס ועדת מומחים בין תחומית, כדי להכנס לעובי הקורה ולתת לקהילה המקצועית ולציבור תשובה ברורה: מהן הראיות המחקריות, מה אומר המדע על המיומנויות האלה, ומהן הדרכים האפקטיביות להטמעתן בשדה.

"הלומד המלמד ומה שביניהם" – מתפיסה ליישום

ב"למידה משמעותית" כוונתנו ללמידה הרלוונטית לחייהם של התלמידים והנוגעת בנימי נפשם תוך שהיא מערבת היבטים מגוונים של התנסויות שכליות, רגשיות, גופניות, אומנותיות, יצרניות ואחרות. למידה זו מזמנת פיתוח חשיבה, הישגים ומצוינות והעמקה בנושאים שמעניינים את הלומדים ושעונים לצורכיהם בתוך התנסויות ופעילויות לבד ובצוותא.

פדגוגיה חדשנית ודמות הלומדים הרצויה במאה ה-21 – מלכה ודיסלבסקי

בתי הספר נדרשים להטמיע "פדגוגיה חדשנית" כדי להתאים את עצמם למציאות הדינאמית המשתנה שבה הם פועלים. כדי לתאר את השינוי המבוקש במערכת החינוך אנשי חינוך ומובילי דעת קהל משתמשים במושג "פדגוגיה חדשנית" או "פדגוגיה איכותית בסביבה חדשנית".

סביבות למידה לפיתוח תפקודי לומד - האגף לחינוך יסודי

ההנחה היא כי למידה יכולה להתקיים בכל זמן ובכל מקום. ואולם כדי שתתרחש למידה משמעותית נדרשת סביבה המאפשרת אותה. מכיוון שחלק גדול משגרת הלמידה מתרחש בין כותלי הכיתות ובית הספר, מובא בזאת כלי להתבוננות בסביבת הלמידה בהם כמאפשר חיוני לקיום תהליכי למידה משמעותיים ופיתוח תפקודי לומד וכביטוי להם. להלן כלי למיפוי תפקודי לומד נדרשים ובחינה מעמיקה כיצד הפיתוח של תפקודי הלומד בא לידי ביטוי בסביבת הלמידה בכיתה ובבית הספר.